

Dit is het tweede bulletin van de Suriname Economic Oversight Board (SEOB), sinds de ondertekening van de Memorandum of Understanding met de Surinaamse overheid op 1 juni 2023. Dit SEOB bulletin gaat in op de voortgang van het IMF-programma en de voornaamste ontwikkelingen die betrekking hebben op dit programma.

De SEOB is een onafhankelijke instantie en heeft als hoofddoel het monitoren en adviseren van de regering over het implementeren van het IMF-programma en het economisch herstelplan op basis van duidelijke prestatie-indicatoren. Op onze website – www.seob.sr – worden er regelmatig statistieken en maatregelen die betrekking hebben op het IMF-programma overzichtelijk gepresenteerd.

BELANGRIJKSTE ONTWIKKELINGEN

- Van de IMF-maatregelen binnen het programma was ongeveer 60% afgerond per juli 2023.
- De jaar-op-jaar inflatie (voorts: inflatie) vertraagde van 65% in mei naar 54,7% in juni 2023.
- Mogelijke internationale voedselprijsstijgingen, met name graanprijzen, internationale olieprijsstijgingen en de indirecte effecten van de verhogingen van nutstarieven brengen het behalen van het inflatiedoel van 36,4% voor het jaar 2023 in gevaar.
- De wisselkoers vertoonde in de afgelopen twee maanden tekenen van stabiliteit.
- De internationale reserves daalden ten opzichte van vorig jaar naar USD 1,08 miljard, terwijl de bruikbare reserves geschat worden op USD 820 miljoen ofwel 76% van de totale reserves in mei 2023, boven de gestelde target van USD 803 miljoen.
- De importen werden voor ongeveer 6 maanden gedekt per mei 2023. De geschatte importdekking op basis van bruikbare reserves was ongeveer 4,6 maanden.
- De economie vertoonde een krimp van 0,6% in maart 2023.
- De SEOB zal in augustus sessies houden voor belanghebbende organisaties uit de private sector, de publieke sector en het maatschappelijk middenveld. Tijdens deze sessies zal er een presentatie worden gegeven over de SEOB en zullen ook monitoringsresultaten van het IMF-programma worden gepresenteerd. De SEOB zal de feedback en input vanuit de samenleving meenemen bij de uitvoering van haar taken.
- Geen recente data vanuit de overheid beschikbaar.

Tabel 1. Status maatregelen IMF-programma per beleidsgebied

Beleidsgebied	Afgerond	In uitvoering	Overig
Vereist onmiddellijke aandacht	12,5%	87,5%	0,0%
A: Monetair en wisselkoersbeleid	61,9%	33,3%	4,8%
B: Fiscaal beleid	60,0%	6,7%	33,3%
C: Schuld	57,1%	28,6%	14,3%
D: Financiële sector	65,2%	26,1%	8,7%
E: Bestuur	55,2%	27,6%	17,2%
F: Overig	75,0%	25,0%	0,0%
Totaal	58,3%	24,4%	17,2%

Bron: *Calculaties SEOB op basis van IMF-monitoring sheet van 17 juli 2023*

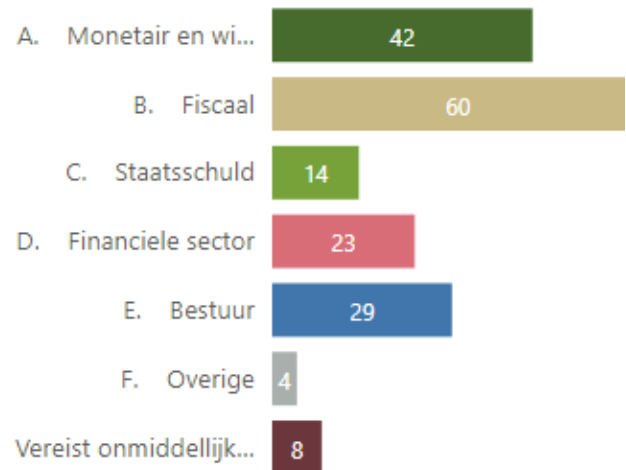
VOORTGANG SURINAME IMF PROGRAMMA

Het IMF-programma is onderverdeeld in zes beleidsgebieden (Tabel 1). De SEOB zet de rapportagesheet om in [meetbare statistieken](#). Volgens de IMF-rapportage ligt het grootste deel van de maatregelen bij de CBvS, gevolgd door het Ministerie van Financiën en Planning (MoF). De CBvS is vooral verantwoordelijk voor de "Monetaire en wisselkoersmaatregelen", de "Financiële sector" en "Bestuur", terwijl het MoF vooral voor maatregelen op beleidsgebied "Fiscaal" verantwoordelijk is. Per juli 2023 hadden de beleidsgebieden "Fiscaal beleid" en "Bestuur" de meeste openstaande maatregelen. Volgens SEOB-calculaties was 58,3% van alle maatregelen afgerond in juli 2023. Het uitvoeren van het IMF-programma vereist focus en discipline van betrokken entiteiten.

Tevens zijn er acht **maatregelen die onmiddellijke aandacht vereisen**, waarvan één al is behaald en de resterende tussen juli en september 2023 behaald moeten worden. Deze maatregelen zijn:

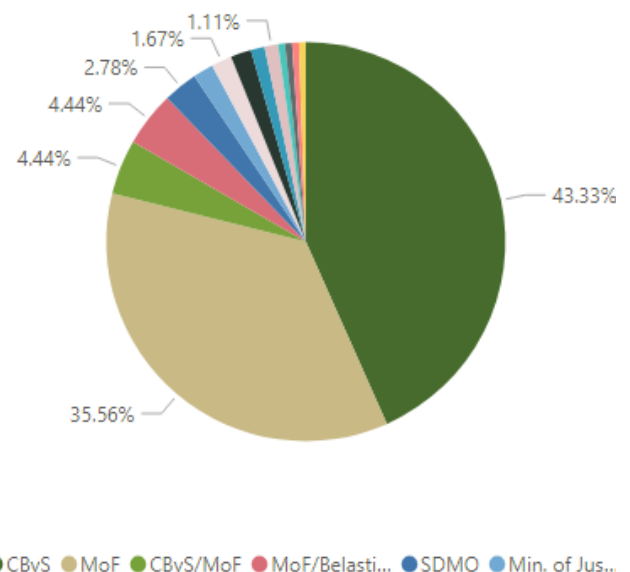
1. Publiceren van een instellingen tabel [Afgerond].
2. Overheidsuitgaven herzien voor sociale bescherming en een strategisch plan publiceren om de efficiëntie en effectiviteit van sociale uitkeringen te verbeteren.
3. Uitvoeren van een gewijzigde BTW-wet.
4. Opzetten van een elektronisch handelsplatform voor buitenlandse valuta voor banken en cambio's.
5. Op kwartaalbasis een verslag publiceren over de uitvoering en realisatie van de overheidsbegroting.
6. Uitvaardigen van een uitvoeringswet voor de aanpassing van het wettelijke kader voor corruptiebestrijding.
7. Uitvaardigen van een nieuwe aanbestedingswet om publicatie van alle aanbestedingen en gegunde contracten te centraliseren.
8. Opdracht geven tot publicatie van alle overheidsopdrachten op een overheidswebsite.

Aantal maatregelen en acties

Bron: Calculaties SEOB o.b.v. IMF Suriname office rapportage.

Verantwoordelijke Entiteit

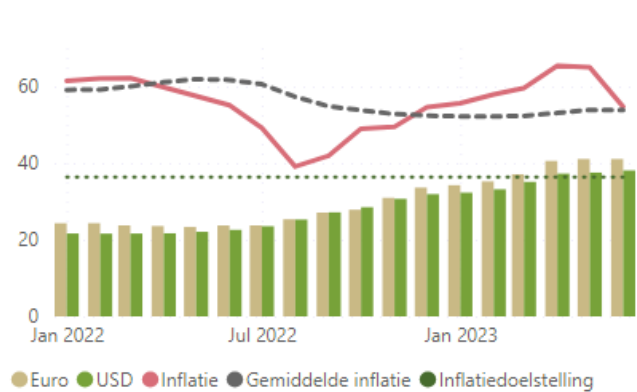

Bron: Calculaties SEOB o.b.v. IMF Suriname office rapportage.

WISSELKOERS VERTOONT TEKENEN VAN STABILITEIT, INFLATIEVOORUITZICHTEN ONZEKER

De wisselkoers voor de US-dollar vertoont tekenen van stabiliteit, terwijl de inflatie vertraagde van 65% in mei naar in naar 54,7% in juni 2023. De euro wisselkoers steeg als gevolg van de internationale EUR-USD verhouding. Toenames in voedselprijzen, prijzen voor nutsvoorzieningen en brandstof, alsook de invoering van de BTW droegen bij aan de inflatie in 2023. Vanwege de verhoging van nutstarieven, alsook mogelijke internationale voedsel- en olieprijsstijgingen verwacht de SEOB dat er een druk zal blijven op lokale consumentenprijzen in de komende maanden van 2023. Eerdergenoemde ontwikkelingen brengen hogere kosten mee voor zowel huishoudens als bedrijven. Gezien de prijsstijgingen aan de kostenzijde plaatsvinden, zijn deze moeilijk te verzachten en vragen de nodige aandacht van de CBvS en het MoF.

Inflatie (in %) en Wisselkoers

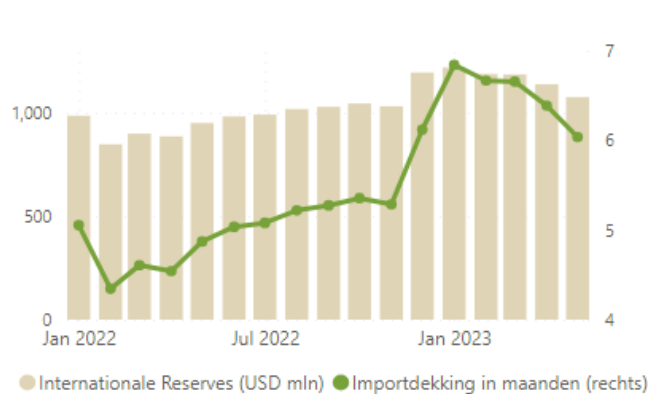

Bronnen: ABS, CBvS.

IMPORTDEKKING SOLIDE, GELDGROEI NEEMT AF

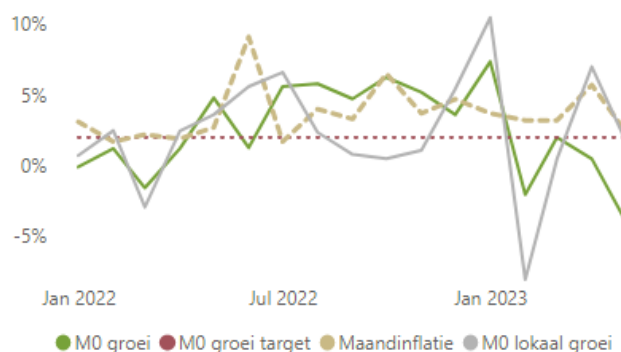
In mei stonden de internationale reserves, onder beheer van de CBvS, op USD 1,08 miljard terwijl de bruikbare internationale reserves USD 820 miljoen bedroegen. Het tussenliggend doel voor de maand mei was gesteld op USD 803 miljoen. De reserves daalden ten opzichte van eerdere maanden. De internationale reserves vormen een buffer om waar nodig te voorzien in liquiditeit om essentiële importen te dekken. Deze importdekking stond in mei 2023 op 6 maanden terwijl de importdekking op basis van de bruikbare reserves op ongeveer 4,6 maanden wordt geschat. Dit is boven de internationale norm van 3 maanden. Hier schuilt er een latent risico aangezien na verdere herschikkingen van schulden de internationale reserves zullen afnemen om de achterstanden te betalen.

Internationale Reserves

Bron: CBvS.

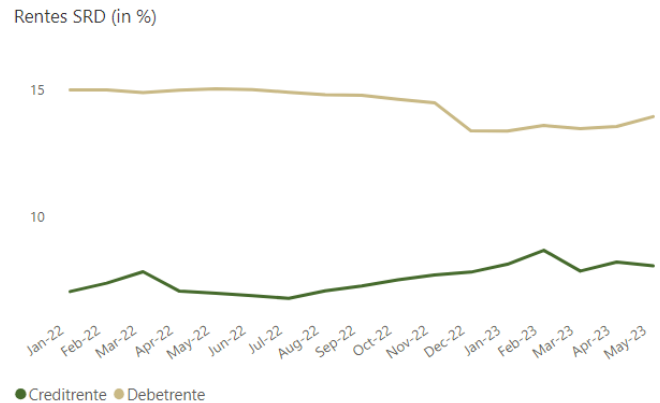
M0 groei en Maandinflatie (in %)

De target voor de geldgroei is gesteld op 2% per maand. In mei 2023 kromp de basisgeldhoeveelheid (M0) met 3,9% terwijl de lokale component van M0 met 1,75% kromp ten opzichte van maart. Waar de liquiditeitsmassa in ruime zin in april toenam met SRD 3,9 miljard, steeg deze in mei met SRD 781 miljoen. De stijging in mei is vooral het gevolg van een toename in netto-vorderingen op de overheid van SRD 544 miljoen. Vanwege de verkrappende

monetaire beleidsmaatregelen (zie SEOB Bulletin #01) is een stijging in leenrentes te zien vanaf april 2023. Ondanks de rentes op kortlopende termijndeposito's scherp daalden, zit de creditrente sinds midden-2022 op een opwaarts pad. Dit is merkwaardig, aangezien verwachtbaar is dat een verkrapping in M0 een stijging in deposito- en leenrentes zou moeten veroorzaken. Vanwege de verkrapping in M0 is merkbaar dat de druk op de wisselkoers afneemt en dus ook de (lokale) inflatie onder controle moet komen. Dit dient uiteraard gepaard te gaan met een gezond fiscaal beleid.

Bronnen: ABS, CBvS.

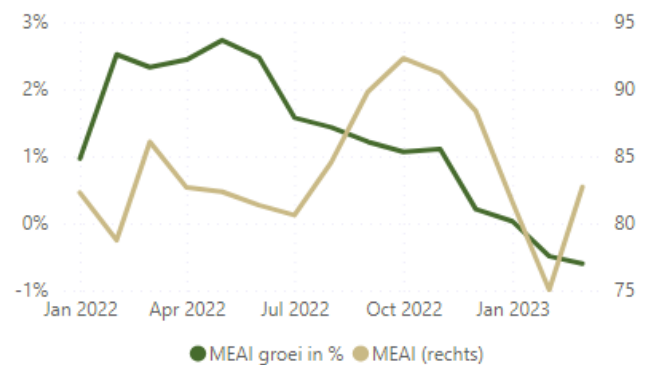

Bron: CBvS.

ECONOMIE VERTOONDE KRIMP IN EERSTE KWARTAAL

De economie vertoont tekenen van een krimp volgens de maandelijkse indicator voor economische activiteit (MEAI) van de CBvS. De MEAI kromp met 0,6% in maart 2023 – de laatste beschikbare data, ondanks de exporten verbeterden in het eerste kwartaal ten opzichte van de twee voorgaande kwartalen. De daling in de MEAI komt vooral door productiedalingen in de ICT-sector en de goudsector. Ook de handelssector en constructiesector vertoonden tekenen van een krimp in de eerste maanden van dit jaar. Hoewel de goudproductie daalde, zorgde de hoge goudprijzen voor een minder harde daling in de goudexportwaarde in het eerste kwartaal. Het Planbureau voorspelt een marginale economische groei van 2,1% voor 2023, terwijl het IMF een groei van 2,3% projecteert, als het IMF-programma nauwgezet wordt uitgevoerd.

Economische Activiteit

Bron: CBvS.

ONTWIKKELINGEN IN BANKENSECTOR

Een belangrijk onderdeel van het IMF-programma is de soliditeit van de banksector. Deze sector heeft een belangrijke rol voor zowel consumenten als producenten. De solvabiliteitsratio van banken steeg verder naar 18,2% in mei terwijl de winstgevendheid klom naar 1,4%. De ontwikkelingen in de niet-presterende leningen (NPL) zijn zorgwekkend. Waar tegen december 2022 de NPLs ten opzichte van totale

leningen stonden op 12,4%, stegen deze in mei van dit jaar naar 15,4%. De liquiditeitsratio daalde naar 51,5%. Hoewel de solvabiliteit relatief hoog is – internationale norm is minimaal 8% – reflecteert deze niet de realiteit vanwege de verschillende rapportagestandaarden die de banken hanteren richting CBvS. Ook de effecten van de asset quality review (AQR, beoordeling van hun activa) zijn nog niet doorgevoerd. Verwachtbaar is dat het doorvoeren van de AQR aanbevelingen een negatieve impact zal hebben op de solvabiliteit van de banken.

Bankensectorindicatoren (in %)

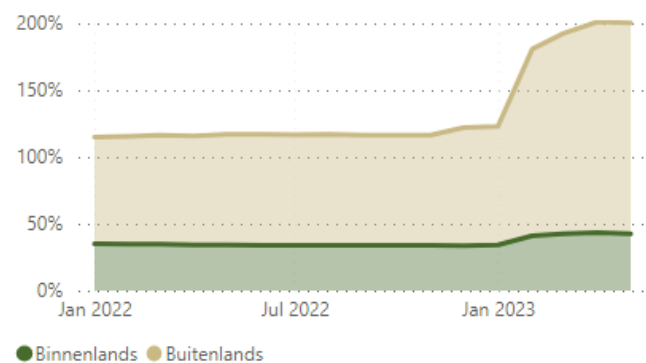

Bron: CBvS.

ONTWIKKELINGEN IN STAATSSCHULD

De staatsschuld volgens de wet op de staatsschuld steeg van ongeveer 122% in 2022 naar 200% per mei 2023. Gaan we uit van het geschatte BBP van het IMF van SRD 131,9 miljard, dan komt de geschatte staatsschuld per mei 2023 uit op 89%. De doelstelling voor de staatsschuld is het bereiken van een niveau van 120% van het BBP in 2024 en 60% van het BBP per 2035. De buitenlandse schuld bleef op SRD 92,8 miljard terwijl de binnenlandse schuld daalde met ongeveer SRD 600 miljoen naar SRD 25 miljard in mei 2023.

Staatsschuld (in % van BBP)

Bron: SDMO.

VOORUITZICHTEN EN AANBEVELINGEN

- SEOB benadrukt dat het EFF-programma van het IMF zeer uitdagend is. Het vergt enorme fiscale en monetaire discipline en focus van de overheid en de CBvS om het programma uit te voeren.
- Eén van de maatregelen die directe aandacht vraagt, is het opzetten van een elektronisch handelsplatform. Het opzetten van een elektronisch handelsplatform voor de verhandeling van valuta zal zorgvuldig uitgedacht moeten worden.
- De Vereniging van Surinaams Bedrijfsleven (VSB) zal in samenwerking met USAID (vervolg)sessies voor bedrijven organiseren. Deze sessies zijn bedoeld om de kennis en implementatie van BTW te verbeteren, zodat bedrijven een efficiëntere BTW-implementatie kunnen bereiken. Ook kunnen bedrijven hun vragen en zorgen over BTW en implementatie bespreekbaar maken. Volgens het Ministerie van Financiën en Planning is ruim 90% van de BTW-inning behaald.
- Ondanks de BTW-inning momenteel, volgens de minister van Financiën en Planning, 90% is ten opzichte van de target, dient de BTW-wet zal zo spoedig mogelijk door De Nationale Assemblée te worden herzien

om de inningsbasis naar 60% te verhogen. Echter is dit niet ten gunste van het bedrijfsleven in het kader van investeringen in de olie- en gasindustrie. Door BTW te heffen op energie- en waterkosten, zal de koopkracht verder afnemen. Het advies is om na te gaan hoe de BTW-inning beter kan worden geïmplementeerd. Voorts kunnen kansspelen en casino's niet worden uitgezonderd van het betalen van BTW en kan deze sector niet worden geschaald op hetzelfde niveau als de eerste levensbehoeften.

- De monetaire maatregelen die de CBvS heeft geïmplementeerd resulteren er mede in dat M0 verkrapt. Dit dient een impact te hebben op de beperking van de inflatie en de wisselkoers. Merkwaardig is dat M0 verkrapt en de debetrentes van de banken dalen terwijl de korte credit rentes wel stijgen. Verwachtbaar is dat zowel de credit en debet rentes stijgen bij een verkrapping.
- De CBvS en de overheid zullen moeten nagaan op welke wijze de importinflatie als gevolg van nieuwe internationale voedselprijsstijgingen – met name graanprijzen – en brandstofprijsstijgingen zal worden beheerst in de komende maanden. Gezien ook subsidies op water en elektra verder worden afgebouwd, ziet de inflatiedoelstelling van 36,4% er vooralsnog niet realistisch uit. Als de maandinflatie voor resterende maanden van het jaar het tempo van de maand juni aanhoudt (2,3%), wordt de inflatie voor 2023 geschat op ongeveer 40%.
- Vanwege de monetaire maatregelen wordt de SRD-kredietverlening beperkt, wat nadelig uitvalt voor het MKB. De SEOB vraagt aandacht voor het activeren en promoten van productie- en garantiefondsen die de lokale productie en het MKB moeten laten groeien.
- De SEOB pleit voor een transparantere en effectievere uitvoering van het sociaal programma. Bij voorkeur dienen incentives te worden verstrekt via het fiscaal systeem ter bevordering van een effectievere werking van het fiscaal systeem en voor de transparantie.

De SEOB vraagt aandacht voor maatregelen aangaande beleidsgebieden "Financiële sector" en "Bestuur":

- Banken dienen de adviezen van de laatste AQR door te voeren. Er is hierbij spoedige actie vereist om een transparant plan te hebben ter waarborgen en verbetering van het vertrouwen in het bankwezen. Elke bank dient een plan te hebben om zowel solvabiliteit als kwaliteit van activa te verbeteren en naar een internationaal acceptabel niveau te brengen.
- De publicatie van recente jaarverslagen CBvS is gesteld op december 2023. De SEOB benadrukt dat het behalen van deze target noodzakelijk is voor het wederherstel en winnen van vertrouwen in CBvS. Ook vraagt zij aandacht voor maatregelen voor versterking van de solvabiliteit van de CBvS, governance conform de nieuwe Bankwet alsook alignment deviezenwet en CBvS.
- Implementeren van maatregelen aangaande anti-corruptie, anti-witwassen en anti-terrorismedinanciering (AML/CFT), en het opstarten van een tweede NRA.
- Doorvoeren van de Extractive Industry Transparency Initiative aanbevelingen om de governance en de transparantie van de mijnbouwsector te verbeteren.